

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Γ. Α. Μαραβελέα, Παύλος Μελάς. Η ζωή, η δράση και ο δοξασμένος θάνατος του πρωτομάρτυρος της μακεδονικής ελευθερίας. Πρόλογος Βασ. Λαούρδα

Βασ. Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.726](https://doi.org/10.12681/makedonika.726)

Copyright © 2014, Βασ. Λαούρδας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (1960). Γ. Α. Μαραβελέα, Παύλος Μελάς. Η ζωή, η δράση και ο δοξασμένος θάνατος του πρωτομάρτυρος της μακεδονικής ελευθερίας. Πρόλογος Βασ. Λαούρδα. *Μακεδονικά*, 4(1), 572–573. <https://doi.org/10.12681/makedonika.726>

ὁ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μοναστικὸς βίος ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς πνευματικῆς ζωῆς εἰς τὸ Βυζάντιον. Παρὰ τὴν ἐκ τῆς ἀποστολῆς τῆς ὥς διαλέξεως βραχυτέα τῆς, ἡ ἐργασία τοῦ κ. Γ. Θεοχαρίδη εἶναι πολὺ χρήσιμον βοήθημα δι' ὅσους θέλουν νὰ γνωρίσουν δι' ὀλίγων ὅσα ἐπιστημονικὰ δεδομένα ὑπάρχουν διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Χριστοφόρου Νάλτσα, Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγὼν εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν. Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἰδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Ἀρ. 25, Θεσσαλονίκη 1958, σελ. 37.

Ἡ μικρὰ αὕτη μονογραφία ἀποτελεῖ τὸ κείμενον διαλέξεως δοθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Νάλτσα εἰς τὴν σειρὰν τῶν περὶ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας διαλέξεων τοῦ Ἰδρυμάτος Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Ὁ κ. Νάλτσας παρακολουθεῖ τὰς δραματικὰς διπλωματικὰς καὶ πολιτικὰς φάσεις τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος ἐν τῇ Δυτικῇ Μακεδονίᾳ ἐξαίρων ἰδίᾳ—καὶ ὀρθότατα—τὴν παρὰ τὰς βουλγαρικὰς ὁμότητας ἐμμονὴν τῶν γηγενῶν τῆς Μακεδονίας εἰς τὸν Ἑλληνισμόν. Ὅπως ὀρθῶς τονίζει ὁ κ. Νάλτσας, ἡ συμβολὴ τῶν ἐκ τῆς Νοτίου Ἑλλάδος Μακεδονομάχων ὑπῆρξε δευτερογενής, διότι προϋπέθεσε καὶ ἐστηρίχθη εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ εἰς τὰς θυσίας τῶν γηγενῶν Μακεδόνων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀνεδείχθη σειρὰ ὀλόκληρος λαμπρῶν ἀγωνιστῶν.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Γεωργίου Σπ. Πάλλα καὶ **Παναγιώτου Φιλ. Ζιώτα**, Ὁ καπετὰν Ἀγρας καὶ ὁ Μίγκας (ἱστορικὸν δράμα καὶ ἀφήγημα). Ἔδεσσα 1958, σελ. 93, εἰκ. 3 καὶ σχέδ. 2.

Οἱ δύο συγγραφεῖς τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἔργου, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος εἶναι ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων Ἐδέσσης, ὁ δὲ δεύτερος διευθυντὴς τοῦ Στ' δημοτικοῦ σχολείου τῆς ἰδίας πόλεως, συνέθεσαν τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ «δράμα καὶ ἀφήγημα», ὅπως τὸ ὀνομάζουν, διὰ νὰ καταστήσουν εἰς τὸ εὐρύτερον κοινόν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν μαθητικὴν νεολαίαν, γνωστὰς τὰς προσωπικότητας δύο ἐκ τῶν μαρτύρων τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, τοῦ Τέλλου Ἀγρα καὶ τοῦ Ἀντωνίου Μίγκα. Ἡ κριτικὴ τῆς λογοτεχνικῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τῶν δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν «Μακεδονικῶν», ἐυχάριστος ὅμως σημειοῦμεν τὴν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀφήγησεως καὶ τὸν ζωηρὸν ἐθνικὸν παλμόν, ὁ ὁποῖος διέπει τὴν ἐργασίαν τῶν δύο συγγραφέων.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Γ. Α. Μαραβέλεα, Παῦλος Μελάς. Ἡ ζωὴ, ἡ δράσις καὶ ὁ δοξασμένος θάνατος τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς Μακεδονικῆς ἐλευθερίας. Πρό-

λογος Βασ. Λαούρδα, Θεσσαλονίκη 1958, σελ. 221, εικ. 4, χάρτης 1.

Ὁ κ. Μαραβέλας, χωρὶς νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ ἱστορικά δεδομένα, ἀφηγεῖται τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Παύλου Μελά κατὰ τρόπον λογοτεχνικόν, ὃ ὁποῖος καθιστᾷ τὸ βιβλίον του πολὺ ἐπαγωγόν. Προθέσεις του τὴν ὁποίαν καὶ ἐπιτυγχάνει, εἶναι νὰ παρουσιάσῃ τὸν Παῦλον Μελᾶν ὡς ἠθικὴν προσωπικότητα καὶ νὰ ἀντιπαρατάξῃ τὸν ἀνθρωπισμὸν, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου διείπετο, πρὸς τὴν βαρβαρικὴν νοστορπίαν τῶν ἀντιπάλων του. Ἡ εὐρυτέρα διάδοσις τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν μαθητῶν θὰ εἶναι πολὺ ἐπωφελής.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Θ ε ο δ. Γ ρ η γ. Κ α ν ε λ ο π ο ὐ λ ο υ, Καπετάν 'Αγρας, Τέλλος 'Αγαπηνὸς ἐθνομάρτυρας (1880 - 1907). Εἰσαγωγή στὸ Μακεδονικὸ 'Αγῶνα. 'Αθήναι 1958. Σελ. 189, εικ. 39, σχέδια 3.

Τὸ βιβλίον τοῦ γυμνασιάρχου εἰς τὰ Φιλιτρά κ. Κανελοπούλου εἶναι προῖον εἰκοσαετοῦς συστηματικῆς ἐργασίας περιέχει δὲ πολὺ, ἄγνωστον μέχρι τοῦδε, ὕλικόν διὰ τὸν θρυλικὸν ἀγωνιστὴν τοῦ Βάλτου. Διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ ἔργου του ὁ κ. Κανελόπουλος συνεκέντρωσε πολυάριθμα στοιχεῖα ἀπὸ γραπτὰς καὶ προφορικὰς παραδόσεις, ἐπανειλημμένως δὲ ἤλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν διὰ νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἐν ὅλοις συνεργάτας τοῦ 'Αγρα. Δὲν ἐλλείπουν βεβαίως αἱ φραστικαὶ ὑπερβολαὶ καὶ αἱ λογοτεχνικοὶ χαρακτήρες περιγραφαί. Βασικῶς ὅμως τὸ ἔργον τοῦ κ. Κανελοπούλου εἶναι ὑποδειγματικὸν ὡς ἔρευνα, διότι ἐξαντλεῖ κάθε δυνατότητα προσπορισμοῦ πληροφοριῶν, τοῦτο δὲ εἰς τὴν παροῦσαν φάσιν τῶν ἐρευνῶν περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Μακεδονικοῦ 'Αγῶνος εἶναι περισσότερον χρήσιμον ἀπὸ ὅ,τι αἱ συνθετικαὶ ἐργασίαι. Οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸν Μακεδονικὸν 'Αγῶνα θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργον νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Κανελοπούλου καὶ νὰ ἐπιδοθῶν εἰς τὴν συγκέντρωσιν πληροφοριῶν καὶ διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κανελοπούλου ὡς σύνθεσις δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀντικατασταθῇ ἀργότερον ἀπὸ ἄλλου καλυτέρου. 'Αναντικατάστατον ὅμως θὰ μείνῃ ὡς συγκέντρωσις ὕλικου.

Πόσον δυσχερὲς εἶναι ἡ ἐργασία αὕτη ἐλπίζω ὅτι θὰ φανῇ ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα, τὸ ὁποῖον βεβαίως οὐδόλως μειώνει τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Κανελοπούλου. Εἰς τὰς σελ. 147-149 ὁ συγγραφεὺς παραθεθεῖ ἐκθεσιν περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ 'Αγρα, ληφθεῖσαν ἐκ τῶν 'Αρχείων τοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης. Ὁ κ. Κανελόπουλος τὴν ἀναφέρει ὡς ἐκθεσιν τοῦ προξένου Θεσσαλονίκης Λάμπρου Κορομηλά, αὕτη ὅμως εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ «'Ημερολογίου» τοῦ Προξενίου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ 1907 δὲν ἐγράφετο ὑπὸ τοῦ Λ. Κορομηλά ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ζάννα, ὑπηρετοῦντος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐθελοντικῶς καὶ ἀμισθὶ εἰς τὸ 'Ελληνικὸν Προξε-